A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2018. november 6.* [i]

„Fellebbezés – Állami támogatások – A belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatás visszatérítésének lehetetlenségét kimondó határozat – Állami támogatás hiányát megállapító határozat – Az állami támogatás kedvezményezettjeinek versenytársai által indított, megsemmisítés iránti keresetek – Elfogadhatóság – Végrehajtási intézkedéseket maga után nem vonó, rendeleti jellegű jogi aktus – Közvetlen érintettség – A belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatás visszatérítése »teljes lehetetlenségének« fogalma – Az »állami támogatás« fogalma – A »vállalkozás« és a »gazdasági tevékenység« fogalma”

A C-622/16. P–C-624/16. P. sz. egyesített ügyekben,

a **Scuola Elementare Maria Montessori Srl** (székhelye: Róma [Olaszország], képviselik: E. Gambaro és F. Mazzocchi avvocati)

fellebbezőnek,

a többi fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselik: D. Grespan, P. Stancanelli és F. Tomat, meghatalmazotti minőségben)

alperes az elsőfokú eljárásban,

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: G. De Bellis és S. Fiorentino avvocati dello Stato)

beavatkozó fél az elsőfokú eljárásban (C-622/16 P),

az **Európai Bizottság** (képviselik: P. Stancanelli, D. Grespan és F. Tomat, meghatalmazotti minőségben)

fellebbezőnek,

a többi fél az eljárásban:

a **Scuola Elementare Maria Montessori Srl** (székhelye: Róma, képviselik: E. Gambaro és F. Mazzocchi avvocati)

felperes az elsőfokú eljárásban,

* Az eljárás nyelve: olasz.

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: G. De Bellis és S. Fiorentino avvocati dello Stato)

beavatkozó fél az elsőfokú eljárásban (C-623/16 P)

és

az **Európai Bizottság** (képviselik: P. Stancanelli, D. Grespan és F. Tomat, meghatalmazotti minőségben)

fellebbezőnek,

a többi fél az eljárásban:

Pietro Ferracci (lakóhelye: San Cesareo [Olaszország])

felperes az elsőfokú eljárásban,

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: G. De Bellis és S. Fiorentino avvocati dello Stato)

beavatkozó fél az elsőfokú eljárásban (C-624/16 P),

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2016. november 25-én benyújtott három fellebbezése tárgyában,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, T. von Danwitz (előadó) és C. Toader tanácselnökök, D. Šváby, M. Berger, C. G. Fernlund és C. Vajda bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: V. Giacobbo-Peyronnel tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. február 6-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2018. április 11-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 A C-622/16. P. és C-623/16. P. sz. ügyekre vonatkozóan benyújtott fellebbezéseikben a Scuola Elementare Maria Montessori Srl és az Európai Bizottság egyaránt az Európai Unió Törvényszékének 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletének (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) hatályon kívül helyezését kéri, amelyben a Törvényszék mint megalapozatlant elutasította a Scuola Elementare Maria Montessori által az S.A. 20829. számú (C 26/2010, ex NN 43/2010 [ex CP 71/2006]) állami támogatásról – A helyi ingatlanadó alól nem kereskedelmi célú jogalanyok által, meghatározott célokra használt ingatlanok után Olaszországban adott mentesség rendszeréről – szóló, 2012. december 19-i 2013/284/EU bizottsági határozat (HL 2013. L 166., 24. o.; a továbbiakban: a vitatott határozat) megsemmisítése iránt benyújtott keresetet.

2 A Bizottság a C-624/16. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezésében a Törvényszék 2016. szeptember 15-i Ferracci kontra Bizottság ítéletének (T-219/13, EU:T:2016:485) hatályon kívül helyezését kéri, amelyben a Törvényszék mint megalapozatlant elutasította Pietro Ferracci ugyanezen határozat megsemmisítése iránt indított keresetét.

Jogi háttér

3 Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL 1999. L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.) 1. cikkének d) pontja a következőképpen határozza meg a „támogatási program” fogalmát: „olyan jogi aktus, amely alapján – anélkül, hogy további végrehajtási intézkedésre volna szükség – egyedi támogatásokat lehet megítélni azon vállalkozások számára, amelyeket a jogi aktusban általános vagy elvont módon jelöltek meg, illetve olyan jogi aktus, amelynek alapján a meghatározott projekthez nem kapcsolódó támogatást egy vagy több vállalkozásnak lehet megítélni határozatlan időre és/vagy meghatározatlan összegben”.

4 E rendelet 14. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Amennyiben a jogellenes támogatások esetén elutasító határozat születik, a Bizottság dönt arról, hogy az érintett tagállam hozza meg a szükséges intézkedéseket a támogatásnak a kedvezményezettől történő visszavételére (a továbbiakban: visszatérítési határozat). A Bizottság nem követeli meg a támogatás visszatérítését, amennyiben az ellentétes a közösségi jog valamelyik általános elvével.”

A jogviták előzményei

5 A jelen eljárás érdekében a jogvitának a Törvényszék 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletének (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:485) és 2016. szeptember 15-i Ferracci kontra Bizottság ítéletének (T-219/13, EU:T:2016:484) (a továbbiakban: megtámadott ítéletek) 1–20. pontjában bemutatott előzményei a következőképpen foglalhatók össze.

6 P. Ferracci egy két szobából álló „Bed & Breakfast” típusú turisztikai szállás tulajdonosa. A Scuola Elementare Maria Montessori egy magán oktatási intézmény. 2006 és 2007 folyamán P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori panaszt nyújtottak be a Bizottsághoz, azt állítva, hogy egyrészt az Imposta comunale sugli immobilire (helyi ingatlanadó, a továbbiakban: ICI) vonatkozó nemzeti szabályozás hatályának az Olasz Köztársaság által elhatározott módosítása, másrészt a Testo unico delle imposte sui redditi (a jövedelemadóról szóló törvény egységes szerkezetbe foglalt változata, a továbbiakban: TUIR) 149. cikkének (4) bekezdése a belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősülnek.

7 Az ICI hatálya módosításának célja lényegében annak megállapítása volt, hogy az ezen adó alóli mentességet, amelyben az ingatlanjaikban kizárólag szociális segítségnyújtási, társadalombiztosítási, egészségügyi, oktatási, szállásadói, kulturális, szabadidős, sport-, vallási és kultikus (istentiszteleti) tevékenységeket végző, nem kereskedelmi célú jogalanyok 1992 óta részesültek, úgy kell érteni, hogy e mentesség az említett tevékenységekre „azok esetleges kereskedelmi jellegétől függetlenül” is alkalmazandó. A TUIR 149. cikkének (4) bekezdése lényegében mentesítette a polgári jogi jogállást elnyert jogi személyként elismert egyházi intézményeket és az amatőr sportegyesületeket azon kritériumok alkalmazása alól, amelyeket e rendelkezés minden más jogalany tekintetében a nem kereskedelmi jogalanyi minőség elvesztésének meghatározása céljából előírt.

8 2010. október 12-én a Bizottság úgy határozott, hogy az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése értelmében megindítja a hivatalos vizsgálati eljárást egyrészt az ICI-mentesség, másrészt pedig a TUIR 149. cikkének (4) bekezdése vonatkozásában.

9 2012. február 15-én az olasz hatóságok arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a helyi ingatlanadó tárgyában új szabályozást szándékoznak elfogadni, és bejelentették, hogy az ICI-mentesség helyébe 2012. január 1-jétől az Imposta municipale unicáról (egységes helyi adó, a továbbiakban: IMU) szóló új szabályozásban előírt mentesség lép. E szabályozást 2012. november 19-én fogadták el.

10 2012. december 19-én a Bizottság elfogadta a vitatott határozatot, amelyben mindenekelőtt megállapította, hogy az olyan, nem kereskedelmi célú jogalanyoknak nyújtott mentesség, amelyek az ingatlanjaikat az ICI-rendszer keretében meghatározott különleges tevékenységek végzésére használják, a belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül, és azt az Olasz Köztársaság az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértésével jogellenesen nyújtotta. Ezt követően a Bizottság úgy vélte, hogy a jelen ügy sajátosságaira figyelemmel az Olasz Köztársaságnak teljességgel lehetetlen lesz visszatéríttetnie a jogellenes támogatásokat, így a Bizottság a vitatott határozatban azt nem rendelte el. Végül a Bizottság megállapította, hogy sem a TUIR 149. cikkének (4) bekezdése, sem pedig az IMU új szabályozásában előírt mentesség nem minősül az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak.

A Törvényszék előtti keresetek és a megtámadott ítéletek

11 A Törvényszék Hivatalához 2013. április 16-án benyújtott keresetleveleik útján P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori keresetet indítottak a vitatott határozat megsemmisítése iránt annyiban, amennyiben abban a Bizottság azt állapította meg, hogy az olasz hatóságok számára lehetetlen visszatéríttetni a jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek ítélt támogatásokat (a vitatott határozat első része), hogy a TUIR 149. cikkének (4) bekezdése nem minősül állami támogatásnak (a vitatott határozat második része), és hogy az IMU új szabályozásában előírt mentesség sem minősül annak (a vitatott határozat harmadik része).

12 A Törvényszék Hivatalához 2013. július 17-én benyújtott beadványaiban a Bizottság elfogadhatatlansági kifogásokat emelt, amelyekkel kapcsolatban a Törvényszék 2014. október 29-i végzéseiben úgy határozott, hogy azokról az érdemi határozatában fog dönteni.

13 A megtámadott ítéletekben a Törvényszék az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján elfogadhatónak nyilvánította a két keresetet, mivel úgy vélte, hogy a vitatott határozat olyan rendeleti jellegű jogi aktusnak minősül, amely közvetlenül érinti P. Ferraccit és a Scuola Elementare Maria Montessorit, és amely nem von végrehajtási intézkedéseket maga után. Az ügy érdemét tekintve a Törvényszék a két keresetet elutasította.

A Bíróság előtti eljárás és a fellebbezők kérelmei

14 A C-622/16. P. sz. ügyben előterjesztett fellebbezésében a Scuola Elementare Maria Montessori azt kéri a Bíróságtól, hogy:

– helyezze hatályon kívül a Törvényszék 2016. szeptember 15-i Scuola Elemenatare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletét (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484), és következésképpen semmisítse meg a vitatott határozatot, mivel abban a Bizottság úgy határozott, hogy nem rendeli el az ICI-mentesség útján nyújtott támogatás visszatéríttetését, és azt állapította meg, hogy az IMU-mentességgel kapcsolatos intézkedések nem tartoznak az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének hatálya alá;

– mindenképpen helyezze hatályon kívül az említett ítéletnek a jelen fellebbezés jogalapjaival kapcsolatos azon részeit, amelyeket a Bíróság megalapozottnak és elfogadhatónak ítél;

– a Bizottságot kötelezze mindkét fokú eljárás költségeinek viselésére.

15 A Bizottság – az Olasz Köztársaság támogatásával – azt kéri, hogy a Bíróság:

– a fellebbezést teljes egészében utasítsa el;

– a fellebbezőt kötelezze úgy a jelen eljárás, mint az elsőfokú eljárás költségeinek viselésére.

16 A C-623/16. P. és C-624/16. P. sz. ügyekben előterjesztett fellebbezéseiben a Bizottság – az Olasz Köztársaság támogatásával – azt kéri a Bíróságtól, hogy:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéleteket annyiban, amennyiben azokat a Törvényszék az elsőfokú eljárásban az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján elfogadhatónak nyilvánította;

– az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének második és utolsó fordulata alapján nyilvánítsa elfogadhatatlannak az első fokon előterjesztett kereseteket, következésképpen azokat teljes egészükben utasítsa el;

– P. Ferraccit és a Scuola Elementare Maria Montessorit kötelezze a Bizottságnak a Törvényszék előtti, valamint a jelen eljárás során felmerült költségei viselésére.

17 A Scuola Elementare Maria Montessori azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a Bizottság által a C-623/16. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezést, és hagyja helyben a 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletet (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) annyiban, amennyiben ezen ítéletben a Törvényszék elfogadhatónak nyilvánította az általa a vitatott határozattal szemben indított keresetet;

– a Bizottságot kötelezze a jelen eljárás költségeinek viselésére.

18 A Bíróság elnöke a 2017. április 11-i határozatával a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából elrendelte a C-622/16. P–C-624/16. P. sz. ügyek egyesítését.

A Bizottságnak a C-623/16. P. és a C-624/16. P. sz. ügyekben benyújtott fellebbezéseiről

19 A C-623/16. P. és a C-624/16. P. sz. ügyekben benyújtott fellebbezései alátámasztására az Olasz Köztársaság által támogatott Bizottság egy három részből álló jogalapra hivatkozik, amely arra vonatkozik, hogy a Törvényszék tévesen értelmezte és alkalmazta az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulatában szereplő mindhárom kumulatív feltételt.

Az első részről

A felek érvei

20 A Bizottság azt állítja, hogy a vitatott határozat rendeleti jellegű jogi aktusnak minősítése jogi hibákat tartalmaz. Először is, a Törvényszék tévesen ítélte meg úgy, hogy minden általános hatályú nem jogalkotási aktus szükségképpen rendeleti jellegű jogi aktusnak minősül. Másodszor, a Törvényszék tévesen következtetett a vitatott határozat rendeleti jellegére az e határozat tárgyát képező nemzeti intézkedések általános hatályából. Harmadszor, mivel a vitatott határozat első része személyek egy korlátozott körét érintette, a Törvényszék semmiképpen sem tekinthette volna úgy, hogy a vitatott határozat mindhárom része általános hatályú.

21 A Scuola Elementare Maria Montessori vitatja ezt az érvelést.

A Bíróság álláspontja

22 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Lisszaboni Szerződés olyan harmadik fordulatot iktatott be az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésébe, amely rugalmasabbá tette a természetes és jogi személyek által benyújtott megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatósági feltételeit. E mondatrész ugyanis, anélkül hogy a természetes és jogi személyek által benyújtott megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságát alárendelné a személyes érintettség feltételének, biztosítja e jogorvoslatot az olyan rendeleti jellegű jogi aktusok tekintetében, amelyek nem tartalmaznak végrehajtási intézkedéseket, és amelyek a felperest közvetlenül érintik (lásd ebben az értelemben: 2013. október 3-i Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 57. pont).

23 A „rendeleti jellegű jogi aktusok” fogalmát illetően a Bíróság már kimondta, hogy e fogalom szűkebb körű, mint az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének első és második fordulatában használt „jogi aktusok” fogalma, és az általános hatályú jogi aktusokra vonatkozik, a jogalkotási aktusok kivételével (lásd ebben az értelemben: 2013. október 3-i Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 58–61. pont).

24 E tekintetben, ahogyan arra a főtanácsnok indítványának 26. pontjában rámutatott, nem fogadható el a Bizottság általi azon értelmezés, amely szerint léteznek a vitatott határozathoz hasonló, általános hatályú nem jogalkotási aktusok, amelyek nem tartoznak az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata értelmében vett „rendeleti jellegű jogi aktusok” fogalmi körébe. Az ilyen értelmezést ugyanis nem alapozza meg sem az említett rendelkezés szövege, keletkezéstörténete vagy akár célja.

25 Először is, ami az említett rendelkezés szövegét illeti, az általánosságban hivatkozik a „rendeleti jellegű jogi aktusokra”, és nem tartalmaz olyan utalást, amely szerint e hivatkozás az ilyen aktusoknak csupán bizonyos alcsoportjaira vonatkozna.

26 Továbbá, ami ugyanezen rendelkezés keletkezéstörténetét illeti, az Európai Alkotmány létrehozásáról szóló szerződéstervezet III-365. cikke (4) bekezdésének – melynek tartalmát az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése változatlan formában vette át – előkészítő anyagaiból kitűnik, hogy e rendelkezés harmadik fordulatának beillesztése azt a célt szolgálta, hogy kiterjesszék a megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatósági feltételeit a természetes és jogi személyek tekintetében, és hogy az általános hatályú jogi aktusok közül kizárólag a jogalkotási aktusok tekintetében kellett fenntartani korlátozottabb megközelítést (lásd különösen: az Európai Konvent Titkárságától a Bíróság munkamódszerével foglalkozó munkacsoport 2003. március 25-i végső jelentése [CONV 636/03. dokumentum, 22. pont] és a Konvent Elnökségének való megküldésről szóló, 2003. május 12-i feljegyzés [CONV 734/03. dokumentum, 20. o.]).

27 Végül, ami az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése harmadik fordulatának célkitűzését illeti, annak lényege – ahogyan az a jelen ítélet 22., 23. és 26. pontjából kitűnik – az, hogy enyhítse a természetes és jogi személyek által az általános hatályú jogi aktusokkal – a jogalkotási aktusok kivételével – szemben indított megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatósági feltételeit. Márpedig az általános hatályú nem jogalkotási aktusok bizonyos típusainak vagy alcsoportjainak kivétele e rendelkezés hatálya alól ellentétes volna e célkitűzéssel.

28 Következésképpen meg kell állapítani, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése harmadik fordulatának értelmében vett „rendeleti jellegű jogi aktus” fogalma kiterjed minden általános hatályú nem jogalkotási aktusra. Mivel a megtámadott határozat nem minősül jogalkotási aktusnak, a Törvényszék nem követett el téves jogalkalmazást, amikor az e határozat három része rendeleti jellegének vizsgálatát követően csupán annak értékelésére szorítkozott, hogy e részek általános hatályúak-e.

29 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy jogi aktus akkor általános hatályú, ha objektíven meghatározott helyzetekre alkalmazandó, valamint általánosan és absztrakt módon meghatározható személycsoporttal szemben fejt ki joghatást (1968. július 11-i Zuckerfabrik Watenstedt kontra Tanács ítélet, 6/68, EU:C:1968:43, 605. o.; 2002. január 15-i Libéros kontra Bizottság ítélet, C-171/00 P, EU:C:2002:17, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2011. március 17-i AJD Tuna ítélet, C-221/09, EU:C:2011:153, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 A 659/1999 rendelet 1. cikkének d) pontja úgy határozza meg a „támogatási program” fogalmát, mint „olyan jogi aktus, amely alapján – anélkül, hogy további végrehajtási intézkedésre volna szükség – egyedi támogatásokat lehet megítélni azon vállalkozások számára, amelyeket a jogi aktusban általános vagy elvont módon jelöltek meg, illetve olyan jogi aktus, amelynek alapján a meghatározott projekthez nem kapcsolódó támogatást egy vagy több vállalkozásnak lehet megítélni határozatlan időre és/vagy meghatározatlan összegben”.

31 Az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének első és második fordulatát illetően a Bíróság az állami támogatások területén már több alkalommal kimondta, hogy általános hatállyal bírnak a Bizottság azon határozatai, amelyek tárgya valamely nemzeti szabályozás engedélyezése vagy megtiltása. Ezen általános hatály abból a tényből fakad, hogy az ilyen határozat objektív módon meghatározott helyzetekre alkalmazandó, és általánosan és elvontan körülírt személyek kategóriája vonatkozásában fejt ki joghatásokat (lásd ebben az értelemben: 2008. december 22-i British Aggregates kontra Bizottság ítélet, C-487/06 P, EU:C:2008:757, 31. pont; 2009. szeptember 17-i Bizottság kontra Koninklijke FrieslandCampina ítélet, C-519/07 P, EU:C:2009:556, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. június 28-i Lowell Financial Services kontra Bizottság ítélet, C-219/16 P, nem tették közzé, EU:C:2018:508, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Ahogyan arra a főtanácsnok indítványának 48. és 49. pontjában rámutatott, ezen ítélkezési gyakorlat átültethető az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik mondatára. Az a kérdés ugyanis, hogy valamely jogi aktus általános hatállyal bír-e, vagy sem, ennek olyan objektív minőségére vonatkozik, amely nem változhat az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének különböző fordulatai függvényében. Továbbá azon értelmezés, amely szerint valamely jogi aktus egyszerre bírhat általános hatállyal az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének második fordulata értelmében, és nélkülözheti az ilyen hatályt az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján, ellentétes volna ez utóbbi rendelkezés beillesztésének céljával, vagyis a természetes és jogi személyek által indított megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatósági feltételeinek enyhítésével.

33 Így a Törvényszék nem követett el téves jogalkalmazást annak megállapításával, hogy a vitatott határozat második és harmadik része általános hatállyal bír.

34 Harmadszor, ami a vitatott határozat első részét illeti, igaz, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a visszatérítettés elrendelése személyében érinti a kérdéses támogatási program kedvezményezettjeit, mivel azok az ezen elrendelés elfogadásától kezdve ki vannak téve az általuk kapott előnyök visszatérítettésének kockázatának, így egy korlátozott körhöz tartoznak (lásd ebben az értelemben: 2000. október 19-i Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság ítélet, C-15/98 és C-105/99, EU:C:2000:570, 33–35. pont; 2004. április 29-i Olaszország kontra Bizottság ítélet, C-298/00 P, EU:C:2004:240, 39. pont; 2011. június 29-i Comitato „Venezia vuole vivere” és társai kontra Bizottság ítélet, C-71/09 P, C-73/09 P és C-76/09 P, EU:C:2011:368, 56. pont).

35 Mindazonáltal a Bizottság állításától eltérően ezen ítélkezési gyakorlatból nem vezethető le az, hogy a vitatott határozat első része nem rendelkezik általános hatállyal, így rendeleti jelleggel sem.

36 Ugyanis az említett ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy azon körülmény, hogy e rész a kérdéses támogatási program kedvezményezettjeinek korlátozott körét érinti személyében, nem akadálya annak, hogy e részt általános hatályúnak lehessen tekinteni annyiban, amennyiben e rész objektíven meghatározott helyzetekre vonatkozik, és a személyek általánosan és absztrakt módon meghatározható kategóriáival szemben vált ki joghatásokat.

37 Márpedig a jelen ügyben ez a helyzet.

38 Ugyanis, mivel a vitatott határozat első részében a Bizottság megállapította, hogy jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen jellegük ellenére nincs helye az ICI-mentesség alapján nyújtott támogatások visszatérítettése elrendelésének, e határozat fenntartja az e mentesség jelentette általános és absztrakt intézkedés versenyellenes hatásait az ezen intézkedés alapján nyújtott támogatások kedvezményezettjeinek meghatározatlan számú versenytársával szemben. Következésképpen az említett határozat objektíve megállapított helyzetekre érvényes, és általánosan és absztrakt módon meghatározott személyek csoportjaival szemben vált ki jogi hatásokat.

39 Ebből következik, hogy a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a vitatott határozat első része általános hatállyal bír. Következésképpen a Bizottság egyetlen fellebbezési jogalapjának első részét el kell utasítani.

A második részről

A felek érvei

40 A Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori közvetlen érintettségét azon egyedüli tényből vezette le, hogy ezek potenciálisan versenyben állhatnak a szóban forgó nemzeti intézkedések kedvezményezettjeivel. A Törvényszék által alkalmazott megközelítés nincs összhangban a Bíróság által a 2015. április 28-i T & L Sugars és Sidul Açúcares kontra Bizottság ítéletben (C-456/13 P, EU:C:2015:284) és a 2015. szeptember 17-i Confederazione Cooperative Italiane és társai kontra Anicav és társai ítéletben (C-584/13 P, C-593/13 P és C-595/13 P, EU:C:2015:616) használt megközelítéssel. A közvetlen érintettség bizonyításához a felperesnek bizonyítania kell, hogy a vitatott jogi aktus kellően konkrét hatást gyakorol a helyzetére.

41 A Scuola Elementare Maria Montessori vitatja ezt az érvelést.

A Bíróság álláspontja

42 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében előírt azon feltétel, miszerint a kereset tárgyát képező határozatnak közvetlenül kell érintenie a természetes vagy jogi személyt, két együttes feltétel teljesülését követeli meg, nevezetesen elsőként azt, hogy a vitatott intézkedés közvetlen hatást gyakoroljon a jogalany jogi helyzetére, másfelől azt, hogy ne hagyjon mérlegelési jogkört az intézkedés végrehajtására kötelezett címzettek számára, mert az ilyen végrehajtás tisztán automatikus jellegű, és köztes szabályok alkalmazása nélkül, egyedül az Európai Unió szabályozása alapján történik (1998. május 5-i Glencore Grain kontra Bizottság ítélet, C-404/96 P, EU:C:1998:196, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2011. október 13-i Deutsche Post és Németország kontra Bizottság ítélet, C-463/10 P és C-475/10 P, EU:C:2011:656, 66. pont; 2017. július 19-i Lysoform Dr. Hans Rosemann és Ecolab Deutschland kontra ECHA ítélet, C-666/16 P, nem tették közzé, EU:C:2017:569, 42. pont).

43 Közelebbről az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat illetően hangsúlyozni kell, hogy azok célja a verseny megóvása (lásd ebben az értelemben: 2006. június 15-i Air Liquide Industries Belgium ítélet, C-393/04 és C-41/05, EU:C:2006:403, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet, C-206/06, EU:C:2008:413, 60. pont). Így ezen a területen az a tény, hogy valamely bizottsági határozat érintetlenül hagyja azon nemzeti intézkedések hatásait, amelyekre nézve a felperes az ezen intézményhez címzett panaszában arra hivatkozott, hogy azok nem felelnek meg e célkitűzésnek és versenyhátrányt okoztak neki, lehetővé teszi annak megállapítását, hogy e határozat közvetlenül érinti a felperes jogi helyzetét, különösen az állami támogatások terén az EUM-Szerződésből eredő azon jogát, hogy a verseny ne torzuljon a szóban forgó nemzeti intézkedések miatt az ő hátrányára (lásd ebben az értelemben: 1986. január 28-i Cofaz és társai kontra Bizottság ítélet, 169/84, EU:C:1986:42, 30. pont).

44 A jelen ügyben, ami a jelen ítélet 42. pontjában említett két feltétel közül az első illeti, a 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítélet 42. pontjában (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) és a 2016. szeptember 15-i Ferracci kontra Bizottság ítélet (T-219/13, EU:T:2016:485) 45. pontjában a Törvényszék lényegében kimondta, hogy e feltétel teljesült, mivel a P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori által nyújtott szolgáltatások hasonlóak a vitatott határozatban értékelt nemzeti intézkedések kedvezményezettjei által nyújtott szolgáltatásokhoz, következésképpen az előbbiek „versenytársi kapcsolatban […] állhattak” az utóbbiakkal.

45 Ez az érvelés téves jogalkalmazást valósít meg, ahogyan azt a Bizottság helyesen állítja.

46 Ugyanis, noha nem az uniós bíróság feladata az elfogadhatóság vizsgálatának szakaszában, hogy véglegesen nyilatkozzon a felperes és a Bizottság valamely, a vitatott határozathoz hasonló határozatában értékelt nemzeti intézkedések kedvezményezettjei közötti versenytársi kapcsolatról (lásd ebben az értelemben: 1986. január 28-i Cofaz és társai kontra Bizottság ítélet, 169/84, EU:C:1986:42, 28. pont; 2017. október 20-i Binca Seafoods kontra Bizottság ítélet, C-268/16 P, EU:C:2017:1001, 59. pont), az ilyen felperes közvetlen érintettsége nem vezethető le kizárólag a versenytársi kapcsolat fennállásának olyan lehetőségéből, mint amelyek megállapítására a megtámadott ítéletben sor került.

47 Ugyanis, mivel a közvetlen érintettség feltétele megköveteli, hogy a megtámadott jogi aktus közvetlen hatást gyakoroljon a felperes jogi helyzetére, az uniós bíróság köteles ellenőrizni, hogy ez utóbbi megfelelően bemutatta-e azon indokokat, amelyek alapján a Bizottság határozata neki versenyhátrányt okozhat, következésképpen hatást gyakorolhat az ő jogi helyzetére.

48 Emlékeztetni kell azonban arra, hogy amennyiben a Törvényszék valamely határozatának indokolása az uniós jogot sérti, de rendelkező része egyéb jogi indokok miatt megalapozottnak bizonyul, az ilyen jogsértés nem eredményezheti e határozat hatályon kívül helyezését, és az indokolást meg kell változtatni (2017. július 26-i Tanács kontra LTTE ítélet, C-599/14 P, EU:C:2017:583, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 A jelen ügyben ez a helyzet.

50 Ugyanis a P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori által a Törvényszékhez benyújtott keresetlevelekből kitűnik, hogy e felperesek arra hivatkoztak – amit bizonyítékokkal támasztottak alá, a Bizottság pedig nem vitatott –, hogy intézményeik olyan egyházi vagy vallási célú jogalanyok közvetlen közelében helyezkedtek el, amelyek az övékhez hasonló tevékenységet végeztek, így ugyanazon a piacon és ugyanazon a földrajzi piacon voltak aktívak. Mivel az ilyen jogalanyok *a priori* jogosultak a vitatott határozatban értékelt nemzeti intézkedésekre, meg kell állapítani, hogy P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori megfelelően igazolták, hogy a vitatott határozat versenyhátrányt okozhat nekik, következésképpen e határozat közvetlenül érinti a jogi helyzetüket, különösen azon jogukat, hogy a verseny ne torzuljon a szóban forgó nemzeti intézkedések miatt az ő hátrányukra.

51 A Bizottság állításával ellentétben e következtetést nem kérdőjelezi meg a 2015. április 28-i T & L Sugars és Sidul Açúcares kontra Bizottság ítélet (C-456/13 P, EU:C:2015:284) és a 2015. szeptember 17-i Confederazione Cooperative Italiane és társai kontra Anicav és társai ítélet (C-455/13 P, C-457/13 P és C-460/13 P, nem tették közzé, EU:C:2015:616). Noha a Bíróság ezen ítéletekben kimondta, hogy csupán az a tény, hogy a közös agrárpolitika keretében elfogadott rendelkezések valamely felperesnek versenyhátrányt okoznak, önmagában nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy e rendelkezések e felperes jogi helyzetét érintik, ezen ítélkezési gyakorlat nem ültethető át az állami támogatások kedvezményezettjei versenytársai által indított keresetekre.

52 A hivatkozott ügyek ugyanis nem az állami támogatásokkal kapcsolatos szabályokra vonatkoztak, amelyek célja pontosan a verseny megóvása, ahogyan az a jelen ítélet 43. pontjában említésre került.

53 Következésképpen a P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori által előterjesztett keresetek megfelelnek a jelen ítélet 42. pontjában említett feltétel közül az elsőnek.

54 E feltételek közül a másodikat illetően a 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítélet 45. pontjában (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) és a 2016. szeptember 15-i Ferracci kontra Bizottság ítélet (T-219/13, EU:T:2016:485) 48. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a vitatott határozat mind az első részét, mind a második és harmadik részét tekintve teljesen automatikusan, az uniós szabályozás értelmében vált ki joghatásokat, bármely közbenső szabály alkalmazása nélkül. Márpedig, ahogyan azt a főtanácsnok indítványának 52. pontjában megjegyezte, e megállapítás, melyet a Bizottság a jelen fellebbezések keretében nem vitatott, nem tartalmaz semmiféle jogi hibát.

55 Ebből következik, hogy a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a vitatott határozat közvetlenül érintette P. Ferraccit és a Scuola Elementare Maria Montessorit. A Bizottság egyetlen jogalapjának második részét ennélfogva el kell utasítani.

A harmadik részről

A felek érvei

56 A Bizottság azzal érvel, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot annak megállapításával, hogy a vitatott határozat tárgyát képező intézkedéseket végrehajtó nemzeti jogi aktusok nem minősülnek a P. Ferraccira és a Scuola Elementare Maria Montessorira vonatkozó végrehajtási intézkedésnek. E tekintetben a Törvényszék tévesen utasította el a Bizottság azon érvét, amely szerint a felperesek kérhették volna a versenytársaiknak biztosított kedvezményes adójogi bánásmódot, és a nemzeti bíróság előtt keresetet indíthattak volna a közigazgatási elutasító határozattal szemben, ez alkalommal vitatva a vitatott határozat érvényességét. A Törvényszék által alkalmazott megközelítés nincs összhangban a Bíróság által a 2013. december 19-i Telefónica kontra Bizottság ítélet (C-274/12 P, EU:C:2013:852) óta kimunkált ítélkezési gyakorlattal.

57 A Scuola Elementare Maria Montessori vitatja ezt az érvelést.

A Bíróság álláspontja

58 Az ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata értelmében vett „amelyek nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket” kifejezést e rendelkezés céljának tükrében kell értelmezni, amely – amint az a keletkezésének körülményeiből is kitűnik – annak elkerülésére irányul, hogy a magánszemély jogsértést legyen kénytelen elkövetni azért, hogy bírósághoz fordulhasson. Márpedig amennyiben a rendeleti jellegű jogi aktus közvetlen hatást gyakorol valamely természetes vagy jogi személy jogi helyzetére anélkül, hogy végrehajtási intézkedések

meghozatalát írná elő, ez a szóban forgó személyt megfosztja a hatékony bírói jogvédelemtől, amennyiben nem áll rendelkezésére az uniós bíróság előtti közvetlen jogorvoslati út ahhoz, hogy a szóban forgó rendeleti jellegű jogi aktus jogszerűségét kétségbe vonhassa. Végrehajtási intézkedések hiányában ugyanis valamely természetes vagy jogi személy – még abban az esetben is, ha az őt közvetlenül érintené – csak azután kérhetné e jogi aktus bírósági felülvizsgálatát, ha megsértette az abban szereplő rendelkezéseket azért, hogy a nemzeti bíróságok előtt ellene indított eljárásban hivatkozhasson e jogi aktus jogellenességére (2013. december 19-i Telefónica kontra Bizottság ítélet, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 27. pont; 2018. március 13-i European Union Copper Task Force kontra Bizottság ítélet, C-384/16 P, EU:C:2018:176, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

59 Ellenben, amennyiben valamely rendeleti jellegű jogi aktus végrehajtási intézkedéseket von maga után, az uniós jogrend tiszteletben tartásának bírósági felülvizsgálata biztosított, függetlenül attól, hogy a szóban forgó intézkedések az Uniótól vagy a tagállamoktól származnak-e. Mivel természetes vagy jogi személyek az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében előírt elfogadhatósági feltételek miatt közvetlenül nem támadhatják meg az uniós bíróság előtt a rendeleti jellegű uniós jogi aktusokat, az ilyen aktusok velük szemben való alkalmazása ellen azon végrehajtási intézkedések megtámadásával védekezhetnek, amelyeket ezen aktusok vonnak maguk után (2013. december 19-i Telefónica kontra Bizottság ítélet, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 28. pont; 2018. március 13-i European Union Copper Task Force kontra Bizottság ítélet, C-384/16 P, EU:C:2018:176, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

60 Amennyiben az ilyen aktus végrehajtása az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok feladata, a természetes vagy jogi személyek az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében meghatározott feltételek mellett közvetlen keresetet nyújthatnak be az uniós bírósághoz a végrehajtási aktusok ellen, e kereset alátámasztása érdekében pedig az EUMSZ 277. cikk alapján hivatkozhatnak a szóban forgó intézkedés alapjául szolgáló aktus jogellenességére. Amennyiben a végrehajtás a tagállamok feladata, e személyek a nemzeti bíróságok előtt hivatkozhatnak a szóban forgó, alapul szolgáló jogi aktus érvénytelenségére, és felkérhetik a nemzeti bíróságokat, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekkel forduljanak a Bírósághoz (2013. december 19-i Telefónica kontra Bizottság ítélet, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 29. pont; 2018. március 13-i European Union Copper Task Force kontra Bizottság ítélet, C-384/16 P, EU:C:2018:176, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 A Bíróság egyébiránt több alkalommal kimondta, hogy annak értékelése érdekében, hogy valamely rendeleti jellegű jogi aktus von-e maga után végrehajtási intézkedéseket, az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata alapján a jogorvoslati jogára hivatkozó személy helyzetét kell figyelembe venni. Irreleváns tehát, hogy a szóban forgó jogi aktus a többi jogalannyal szemben von-e maga után végrehajtási intézkedéseket. Továbbá ezen értékelés keretében kizárólag a kereset tárgyát kell támpontul venni (lásd ebben az értelemben: 2013. december 19-i Telefónica kontra Bizottság ítélet, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 30. és 31. pont; 2014. február 27-i Stichting Woonpunt és társai kontra Bizottság ítélet, C-132/12 P, EU:C:2014:100, 50. és 51. pont; 2018. március 13-i European Union Copper Task Force kontra Bizottság ítélet, C-384/16 P, EU:C:2018:176, 38. és 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 A jelen ügyben, mivel P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori a vitatott határozat első részének megsemmisítését kérték, úgy kell tekinteni – ahogyan arra a főtanácsnok indítványának 69. pontjában rámutatott –, hogy a határozat első része – amely mellőzi a jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatás visszatérítettését – jogi hatásainak megvalósulása semmiféle olyan végrehajtási intézkedést nem igényel a felperesek tekintetében, amely az uniós bíróság vagy a nemzeti bíróságok általi ellenőrzés körébe tartozhatna. Ennélfogva a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy az említett rész az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésének harmadik fordulata értelmében nem von maga után végrehajtási intézkedéseket P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori tekintetében. Egyébiránt a Bizottság semmiféle olyan különös bizonyítékkal nem szolgál, amely megkérdőjelezné e következtetést.

63 Ami a vitatott határozat második és harmadik részét illeti, melyekben a Bizottság megállapította, hogy a TUIR 149. cikkének (4) bekezdése és az IMU új szabályozásában előírt mentesség nem minősül az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak, emlékeztetni kell arra, hogy igaz, hogy a Bíróság számos alkalommal kimondta, hogy valamely támogatási program kedvezményezettjei tekintetében az e programot bevezető rendelkezések és az e rendelkezéseket végrehajtó jogi aktusok – mint amilyen az adó megállapításáról szóló határozat – olyan végrehajtási intézkedéseknek minősülnek, amelyeket az említett programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek vagy az érintett tagállam által vállalt kötelezettségekre tekintettel e piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat maga után von (lásd ebben az értelemben: 2013. december 19-i Telefónica kontra Bizottság ítélet, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 35. és 36. pont; 2014. február 27-i Stichting Woonpunt és társai kontra Bizottság ítélet, C-132/12 P, EU:C:2014:100, 52. és 53. pont; 2014. február 27-i Stichting Woonlinie és társai kontra Bizottság ítélet, C-133/12 P, EU:C:2014:105, 39. és 40. pont).

64 Ezen ítélkezési gyakorlat magyarázata az, hogy abban az esetben, ha valamely támogatási program kedvezményezettje megfelel az e programban való részvételhez a nemzeti jogban előírt feltételeknek, lehetősége van kérni a nemzeti hatóságoktól, hogy e támogatást abban a formában biztosítsák számára, amelyben a támogatást az említett programot a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító, feltétel nélküli határozat esetén nyújtották volna, és vitathatja az e kérelmet elutasító határozatot a nemzeti bíróságok előtt, hivatkozva a szóban forgó programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek vagy az érintett tagállam által vállalt kötelezettségekre tekintettel e piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat érvénytelenségére annak érdekében, hogy e bíróságokat ez utóbbi határozat érvényességével kapcsolatban előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések Bíróság elé terjesztésére késztesse (lásd ebben az értelemben: 2013. december 19-i Telefónica kontra Bizottság ítélet, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 36. és 59. pont; 2015. január 15-i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria és Telefónica kontra Bizottság ítélet, C-587/13 P és C-588/13 P, nem tették közzé, EU:C:2015:18, 49. és 65. pont).

65 Az említett ítélkezési gyakorlat azonban nem ültethető át az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak nem minősülő nemzeti intézkedés kedvezményezettjei olyan versenytársainak helyzetére, mint amilyen P. Ferracci és a Scuola Elementare Maria Montessori. Az ilyen versenytárs helyzete ugyanis különbözik az ugyanezen ítélkezési gyakorlat által érintett támogatások kedvezményezettjeinek helyzetétől, mivel e versenytárs nem felel meg a szóban forgó nemzeti intézkedésben a támogatásban való részesüléshez előírt feltételeknek.

66 Ilyen körülmények között, ahogyan a főtanácsnok indítványának 71. pontjában megállapította, életszerűtlen volna arra kötelezni e versenytársat, hogy a nemzeti hatóságoktól kérje a támogatásban való részesülést, és a nemzeti bíróság előtt támadja meg az e kérelmet elutasító határozatot annak érdekében, hogy e bíróságot arra késztesse, hogy a Bírósághoz forduljon a Bizottság említett intézkedéssel kapcsolatos határozatának érvényességét illetően.

67 Ennélfogva a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a vitatott határozatnak sem az első része, sem a második és harmadik része nem von maga után végrehajtási intézkedéseket a Scuola Elementare Maria Montessori és P. Ferracci tekintetében.

68 Ennek következtében el kell utasítani a Bizottság egyetlen jogalapjának harmadik részét, következésképpen el kell utasítani a jogalapot teljes egészében.

A Scuola Elementare Maria Montessori által a C-622/16. P. sz. ügyben előterjesztett fellebbezésről

Az első jogalapról

A felek érvei

69 A Scuola Elementare Maria Montessori első jogalapja, amelyben ez utóbbi azt kifogásolja, hogy a Törvényszék érvényesnek nyilvánította a vitatott határozat első részét, négy részre tagolódik. Az első részben a Scuola Elementare Maria Montessori arra hivatkozik, hogy a Törvényszék megsértette az EUMSZ 108. cikket, a 659/1999 rendelet 14. cikkének (1) bekezdését és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdését azáltal, hogy elismerte a Bizottság azon jogát, hogy már a hivatalos vizsgálat szakaszában megállapítsa a jogellenes támogatások visszatéríttetésének teljes lehetetlenségét, nem pedig csupán a visszatérítettésre kötelezés végrehajtása során. A jogellenes támogatások visszatérítettésének teljes lehetetlensége nem minősül a 659/1999 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének második mondata értelmében vett általános jogelvnek.

70 A második és a harmadik részben a Scuola Elementare Maria Montessori azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen értelmezte a „teljes lehetetlenség” fogalmát a vitatott határozat első részének érvényessé nyilvánításakor, mivel a Bizottság a kérdéses jogellenes támogatások visszatérítettésének teljes lehetetlenségét kizárólag azon körülményből vezette le, hogy lehetetlen volt beszerezni az e támogatások visszatérítettéséhez szükséges információkat a kataszteri és adóügyi adatbázisokból. E körülmény pusztán belső nehézségnek minősül, ami a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján nem teheti lehetővé az említett támogatások visszatérítettése teljes lehetetlenségének megállapítását.

71 Továbbá a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a bizonyítási teher megosztását, amikor elutasította a Scuola Elementare Maria Montessorinak a kérdéses támogatások visszatérítettését lehetővé tevő alternatív módok fennállására vonatkozó érveit. A Scuola Elementare Maria Montessori szerint nem rá hárul annak bizonyítása, hogy e támogatások visszatérítthetőek, hanem az Olasz Köztársaság feladata együttműködni a Bizottsággal, felkínálva a visszatérítettést akár részben lehetővé tevő alternatív lehetőségeket.

72 A negyedik részben a Scuola Elementare Maria Montessori azt rója fel a Törvényszéknek, hogy elferdítette a bizonyítékokat annak kimondásával, hogy lehetetlen beszerezni a kérdéses támogatások visszatérítettéséhez szükséges információkat a kataszteri és adóügyi adatbázisokból.

73 Az Olasz Köztársaság által támogatott Bizottság válaszul az első részt illetően azt adja elő, hogy a visszatérítettés elrendelésének a vitatott határozatban való mellőzése összhangban áll a 659/1999 rendelet 14. cikkének (1) bekezdésével, amely megtiltja a Bizottság számára a jogellenes támogatás visszatérítettésének elrendelését, amennyiben az ellentétes az uniós jog valamely általános jogelvével. Az uniós jog azon általános jogelve értelmében, amely szerint „lehetetlen teljesítésére senki nem kötelezhető”, a Bizottság nem írhat elő olyan kötelezettséget, amely objektíven és teljességgel teljesíthetetlen.

74 A második és a harmadik részt illetően a Bizottság azzal érvel, hogy a jogellenes támogatások visszatérítettésének teljes lehetetlensége fakadhat az érintett nemzeti szabályozásból is. A kérdéses támogatások visszatérítettését lehetővé tevő alternatív módok fennállására vonatkozó érvelés a ténybeli értékelést kérdőjelezné meg, amely értékelés nem lehet fellebbezés tárgya. Az ilyen módok fennállásának bizonyítására vonatkozó bizonyítási teher az általános elveknek megfelelően a Scuola Elementare Maria Montessorira hárul, amely ezek fennállására hivatkozott.

75 A negyedik részt illetően a bizonyítékok elferdítésére vonatkozó érv elfogadhatatlan, de mindenképpen megalapozatlan.

A Bíróság álláspontja

76 Az első fellebbezési jogalap első részét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 659/1999 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének első mondata értelmében a Bizottság dönt arról, hogy az érintett tagállam hozza meg a szükséges intézkedéseket a támogatásnak a kedvezményezettől történő visszatérítéséről.

77 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogellenes támogatások visszatérítésének elrendelése azok jogellenessége megállapításának logikus és normális következménye. Ezen elrendelés fő célja ugyanis a jogellenes támogatással biztosított versenyelőny által okozott versenytorzulás kiküszöbölése (lásd ebben az értelemben: 2005. december 15-i Unicredito Italiano ítélet, C-148/04, EU:C:2005:774, 113. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. október 1-jei Electrabel és Dunamenti Erőmű kontra Bizottság ítélet, C-357/14 P, EU:C:2015:642, 111. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. december 21-i Bizottság kontra Aer Lingus és Ryanair Designated Activity ítélet, C-164/15 P és C-165/15 P, EU:C:2016:990, 116. pont).

78 Mindazonáltal a 659/1999 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének második mondata szerint a Bizottság nem követeli meg a támogatás visszatérítését, amennyiben az ellentétes az uniós jog valamelyik általános elvével.

79 Ahogyan azt a főtanácsnok indítványának 107. és 110. pontjában megjegyezte, azon elv, amely szerint „lehetetlen teljesítésére senki nem kötelezhető”, az uniós jogrend általános elvei közé tartozik (lásd ebben az értelemben: 2016. március 3-i Daimler ítélet, C-179/15, EU:C:2016:134, 42. pont).

80 Noha a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bizottság által az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése alapján benyújtott keresettel szembeni védekezésként a tagállam egyedül a visszatéríttetést elrendelő határozat megfelelő végrehajtásának teljes lehetetlenségére alapított érvre hivatkozhat (lásd ebben az értelemben: 1986. január 15-i Bizottság kontra Belgium ítélet, 52/84, EU:C:1986:3, 14. pont; 2006. június 1-jei Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-207/05, nem tették közzé, EU:C:2006:366, 45. pont; 2017. november 9-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-481/16, nem tették közzé, EU:C:2017:845, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), ezen ítélkezési gyakorlat kizárólag az említett tagállam által a visszatérítést elrendelő bizottsági határozattal szemben védekezésül felhozható jogalapokra vonatkozik, nem pedig azon kérdésre, hogy a szóban forgó támogatások visszatérítésének teljes lehetetlensége megállapítható-e már a hivatalos vizsgálat szakaszában.

81 Emellett és főként a Scuola Elementare Maria Montessori azon érve, amely szerint a jogellenes támogatások visszatérítettése teljes lehetetlenségének megállapítására csupán a visszatérítettés elrendelését követően kerülhet sor, magának a 659/1999 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének második mondatába ütközik, amelyből kitűnik, hogy a Bizottság nem követeli meg a támogatás visszatérítettését, amennyiben az ellentétes az uniós jog valamelyik általános elvével.

82 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy a Bizottság semmisség terhe mellett nem rendelhet el olyan visszatérítettést, amelynek végrehajtása kezdettől fogva, objektíven és teljességgel lehetetlen (lásd ebben az értelemben: 1999. június 17-i Belgium kontra Bizottság ítélet, C-75/97, EU:C:1999:311, 86. pont).

83 Mivel a Scuola Elementare Maria Montessori első fellebbezési jogalapjának első részét a lojális együttműködés elvére is alapítja, emlékeztetni kell arra, hogy az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdése értelmében ezen elv az állami támogatások terén az uniós jog alapján hozott intézkedés vizsgálatára

vonatkozó teljes eljárás során alkalmazandó (lásd ebben az értelemben: 2011. november 15-i Bizottság és Spanyolország kontra Government of Gibraltar és Egyesült Királyság, C-106/09 P és C-107/09 P, EU:C:2011:732, 147. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. december 21-i Club Hotel Loutraki és társai kontra Bizottság ítélet, C-131/15 P, EU:C:2016:989, 34. pont).

84 Így abban az esetben, amikor – ahogyan a jelen ügyben is – az érintett tagállam már a hivatalos vizsgálati eljárás szakaszában a visszatéríttetés teljes lehetetlenségére hivatkozik, a lojális együttműködés elve már e szakaszban arra kötelezi e tagállamot, hogy értékelés céljából nyújtsa be a Bizottsághoz az ezen állítást alátámasztó okokat, és a Bizottságnak el kell végeznie az említett okok alapos vizsgálatát. Következésképpen a Scuola Elementare Maria Montessori állításával ellentétben ezen elv nem kötelezi a Bizottságot arra, hogy a támogatások jogellenességét és a közös piaccal való összeegyeztethetetlenségét megállapító minden határozat esetén elrendelje a visszatérítttetést is, hanem arra kötelezi a Bizottságot, hogy vegye figyelembe az érintett tagállam által a visszatérítttetés teljes lehetetlenségére vonatkozóan előadott érveket.

85 Következésképpen az első fellebbezési jogalap első részét el kell utasítani.

86 E jogalap negyedik részét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a fellebbezőnek az EUMSZ 256. cikk, az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 168. cikke (1) bekezdésének d) pontja alapján pontosan meg kell jelölnie a Törvényszék által elferdített bizonyítékokat, és bizonyítania kell azokat az elemzési hibákat, amelyek a Törvényszéket az értékelése során ezen elferdítéshez vezették. Másfelől az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az elferdítésnek nyilvánvalóan ki kell tűnnie az ügy irataiból, anélkül, hogy szükséges lenne a tényállás és a bizonyítékok újbóli értékelése (lásd ebben az értelemben: 2011. június 9-i Comitato „Venezia vuole vivere” és társai kontra Bizottság ítélet, C-71/09 P, C-73/09 P és C-76/09 P, EU:C:2011:368, 152. és 153. pont; 2016. március 8-i Görögország kontra Bizottság ítélet, C-431/14 P, EU:C:2016:145, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87 A jelen ügyben a Scuola Elementare Maria Montessori e negyedik rész keretében csupán a Bizottság 2015. szeptember 17-i, a 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítélet (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) 100. pontjában szereplő válaszára hivatkozik, amelyet ezen intézmény a Törvényszék által pervezető intézkedések keretében feltett kérdésre adott, és amelyben a Bizottság kifejtette az adóügyi adatbázisokra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.

88 Márpedig rá kell mutatni, hogy egyrészt a Scuola Elementare Maria Montessori egyáltalán nem vitatja az ezen ítélet 101. és 102. pontjában szereplő e bizonyíték érdemi tartalmát, hanem csupán arra szorítkozik, hogy megkérdőjelezi a Törvényszék e bizonyíték alapján végzett értékelését. Másrészt a Scuola Elementare Maria Montessori nem bizonyította, hogy miért tűnik számára nyilvánvalóan tévesnek a Törvényszék azon értékelése, amely szerint az olasz adóügyi adatbázisok nem teszik lehetővé az ingatlanjaik tekintetében ICI-mentességben részesülő jogalanyok által végzett tevékenységek visszamenőleges követését, sem a jogellenesen kapott mentesség összegének kiszámítását.

89 Következésképpen az első fellebbezési jogalap negyedik részének nem lehet helyt adni.

90 Ami e jogalap együttesen vizsgálandó második és harmadik részét illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróságnak a jogellenes támogatások visszatérítttetését elrendelő határozat megsértése miatt indított, kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset keresetekre vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlata szerint a váratlan és előre nem látható nehézségeket tapasztaló vagy a Bizottság által nem tervezett következményekről tudomást szerző tagállam köteles mérlegelés céljából a Bizottság elé terjeszteni e problémákat, a szóban forgó határozat megfelelő módosításait kezdeményezve. Ilyen esetben a tagállam és a Bizottság a lojális együttműködés elve értelmében kötelesek jóhiszeműen együttműködni a nehézségek megoldása érdekében az EUM-Szerződésben foglalt, különösen pedig az állami támogatásokra vonatkozó rendelkezések teljes tiszteletben tartása mellett (lásd ebben az értelemben:

2002. július 2-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-499/99, EU:C:2002:408, 24. pont; 2010. december 22-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-304/09, EU:C:2010:812, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

91 Mindazonáltal a végrehajtás teljes lehetetlenségével kapcsolatos feltétel nem teljesül, ha az alperes tagállam arra szorítkozik, hogy azokról a nemzeti hatóságok saját cselekményének vagy mulasztásainak betudható, belső jogi, politikai vagy gyakorlati nehézségekről tájékoztatja a Bizottságot, amelyeket a határozat végrehajtása előidéz, anélkül hogy a támogatások visszatéríttetése érdekében az érintett társaságokkal szemben ténylegesen eljárna, és a Bizottságnak e határozat végrehajtásának olyan alternatív módozatait javasolná, amelyek e nehézségek legyőzését lehetővé tennék (lásd ebben az értelemben: 2008. november 13-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-214/07, EU:C:2008:619, 50. pont; 2015. február 15-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-37/14, nem tették közzé, EU:C:2015:90, 66. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

92 Ezen ítélkezési gyakorlat *mutatis mutandis* alkalmazandó a hivatalos vizsgálati eljárás során végzett, a jogellenes támogatások visszatérítttetése lehetetlenségének fennállására vonatkozó értékelésre. Így azon tagállam, amely az eljárás e szakaszában nehézségekkel szembesül az érintett támogatások visszatérítttetését illetően, köteles e nehézségeket a Bizottság értékelésére bízni és lojálisan együttműködni ezen intézménnyel azok megoldása érdekében, többek között javaslatot téve neki e támogatások akár részleges visszatérítttetését lehetővé tevő alternatív módokra. A Bizottság minden körülmények között köteles aprólékosan megvizsgálni a hivatkozott nehézségeket és a javasolt alternatív visszatérítttetési módokat. E visszatérítttetés kizárólag akkor tekinthető objektíven és teljességgel teljesíthetetlennek, ha a Bizottság ezen aprólékos vizsgálat végeztével azt állapítja meg, hogy nincs olyan alternatív mód, amely lehetővé tenné az érintett jogellenes támogatások akár részleges visszatérítttetését.

93 A jelen ügyben a Törvényszék 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletének (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) 76. és 85. pontjából kitűnik, hogy a Bizottság a vitatott határozat első részben megelégedett azzal, hogy a kérdéses jogellenes támogatások visszatérítttetésének abszolút lehetetlenségét kizárólag azon körülményből vezette le, hogy lehetetlen volt beszerezni az e támogatások visszatérítttetéséhez szükséges információkat az olasz kataszteri és adóügyi adatbázisokból, anélkül hogy megvizsgálta volna az e támogatások akár csak részleges visszatérítttetését lehetővé tevő alternatív módok esetleges fennállását.

94 Márpedig a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy e határozatot e ponton helybenhagyta.

95 Ugyanis, ahogyan arra a főtanácsnok indítványának 116. és 117. pontjában rámutat, azon körülmény, hogy nem lehetett beszerezni a szóban forgó jogellenes támogatások visszatérítttetéséhez szükséges információkat az olasz kataszteri és adóügyi adatbázisokból, a nemzeti hatóságok saját cselekményének vagy mulasztásainak betudható belső nehézségnek tekintendő. A Bíróságnak a jelen ítélet 91. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlata szerint az ilyen belső nehézségek nem elegendőek a visszatérítttetés teljes lehetetlenségének megállapításához.

96 Ahogyan az a jelen ítélet 90–92. pontjából kitűnik, a jogellenes támogatások visszatérítttetése kizárólag akkor tekinthető objektíven és teljességgel teljesíthetetlennek, ha a Bizottság aprólékos vizsgálat alapján két kumulatív feltétel teljesülését állapítja meg, vagyis egyrészt az érintett tagállam által hivatkozott nehézségek tényleges jellegét, másrészt a visszatérítttetés alternatív módjának hiányát. Márpedig, ahogyan az a jelen ítélet 93. pontjában szerepel, a Törvényszék helybenhagyta a vitatott határozat első részét annak ellenére, hogy a Bizottság e határozatban nem végezte el annak alaposan vizsgálatát, hogy e feltételek közül a második teljesül-e.

97 A Törvényszék 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletét (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) érintő téves jogalkalmazás egybeesik azzal, amelyet a Törvényszék azáltal követett el, hogy ezen ítélet 86. és 104–110. pontjában elutasította a Scuola

Elementare Maria Montessori azon érvét, amely szerint a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia a kérdéses támogatások akár csak részleges visszatéríttetését lehetővé tévő alternatív módok fennállását, azon az alapon, hogy a Scuola Elementare Maria Montessori nem bizonyította ezek fennállását.

98 Ugyanis, mivel a 659/1999 rendelet arra kötelezi a Bizottságot, hogy főszabály szerint fogadjon el a jogellenes támogatás visszatéríttetését elrendelő intézkedést, és csupán kivételesen teszi lehetővé számára ennek mellőzését, a Bizottság feladata volt bizonyítani a vitatott határozatban, hogy az ilyen intézkedés elrendelésének mellőzését lehetővé tevő feltételek fennállnak, nem pedig a Scuola Elementare Maria Montessori feladata annak bizonyítása a Törvényszék előtt, hogy léteznek alternatív módozatok a kérdéses támogatások akár részleges visszatéríttetésére. Ilyen körülmények között a Törvényszék nem elégedhetett meg annak megállapításával, hogy a Scuola Elementare Maria Montessori nem tudta bizonyítani előtte ilyen alternatív módok fennállását.

99 Következésképpen az első fellebbezési jogalap második és harmadik részének helyt kell adni, és e jogalapot az ezt meghaladó részében el kell utasítani.

A második jogalapról

A felek érvei

100 A Scuola Elementare Maria Montessori azzal érvel, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot annak kimondásakor, hogy a vitatott határozat harmadik részének tárgyát képező IMU-mentesség nem minősül az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak, mivel e mentesség nem vonatkozott a gazdasági tevékenységekre. E tekintetben a Scuola Elementare Maria Montessori azt állítja, hogy a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, amikor elutasította az említett mentességgel érintett tevékenység visszterhes jellegére vonatkozó érvét azon az alapon, hogy e mentesség csupán az ingyenesen vagy jelképes összeg fejében nyújtott oktatási tevékenységekre alkalmazandó. Az olasz szabályozás azáltal, hogy „jelképesnek” tekinti az olyan összeget, amely a szolgáltatás valós költségének töredékét teszi ki, lehetővé teszi, hogy a szóban forgó mentességben olyan piaci szereplők részesüljenek, amelyek oktatási szolgáltatásaikat főként a tanulóktól vagy azok szüleitől beszedett ellentételezésből finanszírozzák.

101 Továbbá a Scuola Elementare Maria Montessori kifogásolja, hogy a Törvényszék azt állapította meg, hogy az IMU-mentesség gazdasági tevékenységekre való alkalmazhatatlanságát az is biztosítja, hogy e mentesség csupán olyan tevékenységekre vonatkozik, amelyek természetüknél fogva nem állnak versenyben a haszonszerzésre irányuló tevékenységet folytató más piaci szereplőkkel. Ez a tény ugyanis irreleváns az oktatási tevékenységeket illetően, mivel azok természetüknél fogva versenyben állnak a más piaci szereplők által végzett tevékenységekkel.

102 A Bizottság és az Olasz Köztársaság vitatja ezt az érvelést.

A Bíróság álláspontja

103 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós versenyjog, különösen pedig az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésében meghatározott tilalom a vállalkozások tevékenységeire vonatkozik. Ebben az összefüggésben a „vállalkozás” fogalma valamennyi jogalanyt magában foglal, aki gazdasági tevékenységet folytat, a jogalany jogállásától és finanszírozásának módjától függetlenül (lásd ebben az értelemben: 2006. január 10-i Cassa di Risparmio di Firenze és társai ítélet, C-222/04, EU:C:2006:8, 107. pont; 2017. június 27-i Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania ítélet, C-74/16, EU:C:2017:496, 39. és 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

104 Gazdasági tevékenységnek minősül többek között egy adott piacon szolgáltatások kínálásban megnyilvánuló tevékenység, vagyis a rendszerint díjazás fejében nyújtott szolgáltatások. E tekintetben az ellenérték lényegi jellemzője abban áll, hogy az a kérdéses szolgáltatás gazdasági ellentételezését képezi (lásd ebben az értelemben: 2007. szeptember 11-i Schwarz és Gootjes-Schwarz ítélet, C-76/05, EU:C:2007:492, 37. és 38. pont; 2017. június 27-i Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania ítélet, C-74/16, EU:C:2017:496, 45. és 47. pont).

105 Az oktatási tevékenységet illetően a Bíróság már kimondta, hogy szolgáltatásnak minősülnek az olyan oktatási intézmények által nyújtott kurzusok, amelyeket alapvetően olyan magánforrásokból finanszíroznak, amelyek nem magától a szolgáltatótól származnak, az ilyen intézmények által követett cél ugyanis abban áll, hogy díjazás ellenében kínáljanak szolgáltatást (2017. június 27-i Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania ítélet, C-74/16, EU:C:2017:496, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

106 A jelen ügyben a Törvényszék a 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletben (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) megállapította, hogy az IMU-mentesség kizárólag ingyenesen vagy olyan jelképes összeg ellenében nyújtott oktatási tevékenységekre terjed ki, amely összeg a szolgáltatás valós árának csupán egy részét fedezi, és e rész nem állhat összefüggésben a valós költségekkel.

107 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Törvényszék nemzeti jogra vonatkozó értelmezését illetően a Bíróság hatásköre a fellebbezés keretében csak annak vizsgálatára terjed ki, hogy a Törvényszék elferdítette-e ezen jogot, az elferdítésnek pedig nyilvánvalóan ki kell tűnnie az ügy irataiból (2016. december 21-i Bizottság kontra Hansestadt Lübeck ítélet, C-524/14 P, EU:C:2016:971, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

108 Márpedig, mivel a Scuola Elementare Maria Montessori semmiféle elferdítésre nem hivatkozik, mint elfogadhatatlant eleve el kell utasítani azon érvét, amely szerint az olasz jogi szabályozás lehetővé teszi az IMU-mentesség olyan oktatási tevékenységekre történő alkalmazását, amelyeket főként a tanulók vagy azok szülei finanszíroznak.

109 A Scuola Elementare Maria Montessori arra vonatkozó érvét illetően, hogy a Törvényszék figyelmen kívül hagyta a Bíróságnak a jelen ítélet 103–105. pontjában szereplő ítélkezési gyakorlatát, meg kell állapítani, hogy – ahogyan azt a főtanácsnok indítványának 142–144. pontjában hangsúlyozta –, mivel a Törvényszék a szóban forgó nemzeti jog értékelése során azt állapította meg, hogy az IMU-mentesség kizárólag ingyenesen vagy az említett szolgáltatás költségével arányban nem álló jelképes összeg ellenében nyújtott oktatási tevékenységekre terjed ki, a Törvényszék téves jogalkalmazás elkövetése nélkül utasíthatta el a Scuola Elementare Maria Montessori arra vonatkozó kifogását, hogy e mentesség díjazás ellenében nyújtott oktatási tevékenységekre is kiterjed.

110 Mivel a Scuola Elementare Maria Montessori ezenkívül azt kifogásolja, hogy a Törvényszék azt állapította meg, hogy az IMU-mentesség gazdasági tevékenységekre való alkalmazhatatlanságát az is biztosítja, hogy e mentesség csupán olyan tevékenységekre vonatkozik, amelyek természetüknél fogva nem állnak versenyben a haszonszerzésre irányuló tevékenységet folytató más piaci szereplőkkel, érvelését mint hatástalant el kell utasítani, ugyanis az az indokolás mellékes részére vonatkozik.

111 Ebből következően a második fellebbezési jogalapot el kell utasítani.

112 Mivel azonban az első fellebbezési jogalap második és harmadik részének helyt kell adni, a 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletet (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) hatályon kívül kell helyezni azon részében, amelyben a Törvényszék érvényesnek minősítette a vitatott határozat első részét, valamint az említett fellebbezést ezt meghaladóan el kell utasítani.

A T-220/13. sz. ügyben a Törvényszék elé terjesztett keresetről

113 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 61. cikke első bekezdésének második mondatából következik, hogy ha a fellebbezés megalapozott, a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezése esetén az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti, amennyiben a per állása megengedi.

114 A jelen ügyben ez a helyzet.

115 E tekintetben elegendő rámutatni, hogy a vitatott határozat a jelen ítélet 90–99. pontjában kifejtett indokok miatt jogi hibában szenved – ahogyan azt a Scuola Elementare Maria Montessori keresetének első jogalapjában állítja – annyiban, amennyiben a Bizottság az ICI alapján nyújtott jogellenes támogatások visszatérítésének teljes lehetetlenségét állapította meg anélkül, hogy aprólékosan megvizsgálta volna a Bíróság ítélkezési gyakorlata által az ilyen megállapítás tételéhez megkövetelt feltételek összességének fennállását.

116 Következésképpen helyt kell adni a Scuola Elementare Maria Montessori keresetében szereplő első jogalapnak, és a vitatott határozatot ebben a részében meg kell semmisíteni.

A költségekről

117 A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése értelmében, ha a fellebbezés megalapozatlan, vagy ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről. E szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése szerint – amely ugyanezen szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazandó – a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte.

118 Az eljárási szabályzat 138. cikkének (3) bekezdése szerint, amely ugyanezen szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése alapján a fellebbezési eljárásra is alkalmazandó, részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli saját költségeit. Azonban, ha az ügy körülményei alapján indokoltnak látszik, a Bíróság határozhat úgy, hogy a fél saját költségein felül viseli a másik fél költségeinek egy részét is.

119 Végül a Bíróság eljárási szabályzata 140. cikkének (1) bekezdése – amelyet ugyanezen szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében alkalmazni kell a fellebbezési eljárásban is – előírja, hogy az eljárásba beavatkozó tagállamok és intézmények maguk viselik saját költségeiket.

120 A jelen ügyben a C-622/16 P. sz. ügyben benyújtott fellebbezést illetően úgy kell határozni, hogy a jelen ügy körülményeire tekintettel a Scuola Elementare Maria Montessori maga viseli a saját költségei felét, a Bizottság pedig a saját költségein felül köteles viselni a Scuola Elementare Maria Montessori költségeinek a felét. A Törvényszék előtt a T-220/13. sz. ügyben indított keresetet illetően tekintettel arra, hogy végül kizárólag a Scuola Elementare Maria Montessori által felhozott első jogalapnak kellett helyt adni, ez utóbbi maga viseli saját költségeinek kétharmadát és köteles viselni a Bizottság költségeinek kétharmadát, a Bizottság pedig a saját költségeinek egyharmadán felül köteles viselni a Scuola Elementare Maria Montessori költségeinek egyharmadát.

121 A C-623/16. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezést illetően a Bizottságot, mivel pervesztes lett, a Scuola Elementare Maria Montessori kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

122 A C-624/16 P. sz. ügyben benyújtott fellebbezést illetően, mivel P. Ferracci nem kérte a Bizottságnak a költségek viselésére való kötelezését, és a Bizottság pervesztes lett, úgy kell határozni, hogy a Bizottság maga viseli saját költségeit.

123 Az Olasz Köztársaság maga viseli a C-622/16. P–C-624/16. P. sz. ügyekben felmerült saját költségeit.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság hatályon kívül helyezi az Európai Unió Törvényszékének 2016. szeptember 15-i Scuola Elementare Maria Montessori kontra Bizottság ítéletét (T-220/13, nem tették közzé, EU:T:2016:484) annyiban, amennyiben a Törvényszék elutasította a Scuola Elementare Maria Montessori Srl által az S. A. 20829. számú (C 26/2010, ex NN 43/2010 [ex CP 71/2006]) állami támogatásról – A helyi ingatlanadó alól nem kereskedelmi célú jogalanyok által, meghatározott célokra használt ingatlanok után Olaszországban adott mentesség rendszeréről – szóló, 2012. december 19-i 2013/284/EU bizottsági határozat megsemmisítésére iránt azon az alapon indított keresetet, hogy az Európai Bizottság nem rendelte el az Imposta comunale sugli immobili (helyi ingatlanadó) alóli mentesség alapján nyújtott jogellenes támogatások visszatéríttetését.

2) A Bíróság a C-622/16. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezést ezt meghaladóan elutasítja.

3) A Bíróság megsemmisíti a 2013/284 határozatot annyiban, amennyiben az Európai Bizottság nem rendelte el az Imposta comunale sugli immobili (helyi ingatlanadó) alóli mentesség alapján nyújtott jogellenes támogatások visszatéríttetését.

4) A Bíróság a C-623/16. P. és a C-624/16. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezéseket elutasítja.

5) A Scuola Elementare Maria Montessori Srl maga viseli a C-622/16. P. sz. ügyben benyújtott fellebbezés keretében felmerült saját költségeinek felét, valamint az Európai Unió Törvényszékéhez a T-220/13. sz. ügyben benyújtott keresettel kapcsolatban maga viseli a felmerült saját költségeinek kétharmadát és köteles viselni a Bizottság részéről felmerült költségek kétharmadát.

6) Az Európai Bizottság a saját költségeit illetően maga viseli az Európai Unió Törvényszékéhez a T-220/13. sz. ügyben benyújtott keresettel kapcsolatban felmerült költségek egyharmadát és a C-622/16. P–C-624/16. P. sz. ügyekben benyújtott fellebbezésekkel kapcsolatban felmerült költségeket, a Scuola Elementare Maria Montessori Srl költségeit illetően pedig köteles viselni az Európai Unió Törvényszékéhez a T-220/13. sz. ügyben benyújtott keresettel kapcsolatos költségek egyharmadát és a C-622/16. P. sz. ügyben felmerült költségek felét, valamint a C-623/16. P. sz. ügyben felmerült költségeket.

7) Az Olasz Köztársaság maga viseli a C-622/16. P–C-624/16. P. sz. ügyekben felmerült saját költségeit.

Aláírások

i — A jelen szöveg kulcskifejezéseket tartalmazó részében, valamint 6., 31., 32., 38., 47., 64., 66., 82., 84., 93. és 95. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.